ŚWIADECTWO CZŁOWIECZEŃSTWA

Co w kontekście „Przesłania Pana Cogito" oznacza „być człowiekiem"? Otóż o pełni człowieczeństwa decyduje postawa moralna, w której jest miejsce na afirmację życia, nieugiętość, nonkonformizm, niezgodę na poniżanie człowieka. Poprosiłam o wywiad – danie świadectwa – nie osobę powszechnie znaną, lecz moją sąsiadkę – Panią Martę Rosyk, owdowiałą żonę szlachetnego i prawego Człowieka – Mieczysława Rosyka.

A. J.: Dzień dobry, Pani Marto. Przez moje okno w sypialni widzę stary dom, przed którym na wiosnę kwitną magnolie. Moja mama i babcia opowiadały mi o Pani mężu – Mieczysławie Rosyku. Mówiły, że był to bardzo prawy i miły człowiek – chirurg, który zawsze pomagał potrzebującym. Postanowiłam poznać Państwa historię.

M. R.: Z przyjemnością opowiem ci, dziecko, jakie mieliśmy z mężem życie.

Państwa młodość przypadła na trudny czas okupacji. Gdzie mieszkaliście, gdy wybuchła wojna?

Do 1943 r. mieszkaliśmy we Lwowie, w domu, w którym przez 30 lat mieszkali moi teściowie.

Jakie były realia życia w okupowanym Lwowie?

To jest takie trudne do zrozumienia, że się wychodziło do miasta, żeby coś kupić i nigdy nie wiedziało się, czy nie złapią, postawią pod murem i nie rozstrzelają. Te łapanki były okrutne. Za dużo przeszłam i tego chowania się, i uciekania, i braku jedzenia. Wszystko było straszne. Pewnego dnia matka mojej pomocnicy przyszła i mówi: *„Oj, panie doktorze, źle się dzieje, bo już 8 km stąd zamordowano księdza. Uważajcie."* I dlatego my wtedy przygotowaliśmy siekiery i kamienie, żeby się bronić. Pomocnica powiedziała, że to byli banderowcy. Teraz, jak to sobie przypomnę, to nie do opisania strach.

A dokąd udawaliście się Państwo podczas bombardowania?

We Lwowie jak było bombardowanie, powoli gasło światło. To ja synka na ręce i do piwnicy. Ja raz wzięłam powleczoną do piwnicy pierzynę i w nią owinęłam tego dzieciaka. W pewnym momencie teść poszedł z piwnicy na górę zobaczyć, co się dzieje, ale taki podmuch był, że zleciał z tych schodków na dół. Na szczęście nic mu się nie stało. Raz podczas nalotu przylecieli po męża, bo rodzi kobieta, wobec tego poleciał mąż do tego porodu w sąsiedztwie. No, ale już porodziła, i mówił, że wielkie miała szczęście, że tę pępowinę przygniotła sama pośladkiem, że nie doszło, zanim on przybiegł, do krwotoku, że można było pępowinę zacisnąć i odciąć, że się jakoś tak szczęśliwie skończyło.

We Lwowie mieszkaliście Państwo do 1943 r. Dokąd udaliście się później?

Psychicznie nie wytrzymywałam tych ciągłych bombardowań i mąż wywiózł mnie do Czchowa nad Dunajcem. Tam mieszkaliśmy do 1945 r. Jak w Czchowie byliśmy, to już też mąż pracował jako lekarz. W nocy wychodził do lasu – pomagał jako chirurg, zaopatrywał, jak się dało. Kiedyś powiedział: *„Musiałem człowiekowi w jego kuchni na stole amputować rękę, bo miał tak rozszarpaną"*. Mimo że byli Niemcy, że był po więzieniu, a jednak dalej pracował. W nocy chodził w las – aż do wyzwolenia Oświęcimia.

Pani mąż pomagał partyzantom, ale i Pani wiele razy narażała swoje życie. Czy mogłaby Pani przypomnieć jedną z takich sytuacji?

Takie to czasy były, że nie dość, że trudno było coś dostać, to jak się dostało, to się nieprzyjemności miało. W ogóle życie było takie dziwne…ja ciągle w takim strachu, żeby czegoś nie powiedzieć, a może ktoś coś usłyszy… Zamiast zdawać maturę (bo to wtedy przyszli Sowieci), to ja jeździłam pociągiem i woziłam na przykład blankiety dowodów osobistych przedwojennych. To wpierw tato mój musiał to zdobyć, ja to brałam, ktoś brał pieczątki i jeździliśmy do Lwowa. Zajeżdżałam do domów, których ja zupełnie nie znałam ani nazwiska, tylko podany adres – tam się zanosiło, a oni to potrzebującym dawali. Kiedyś jechałam pociągiem 90km. Taki tłok był, że ja na tych schodkach (w starych pociągach) jechałam. Mróz, zima, styczeń, potem ludzie mnie wciągnęli na platformę. I jak dojechałam do tego domu, gdzie miałam to zawieźć, to gosposia nie wiedziała, jak mi ma rozcierać nogi, bo zupełnie skostniały. Ale się pracowało i miało się zadowolenie, że się ratuje ludzi… To były bardzo ciekawe, ale ciężkie czasy…

Czchów, o którym wcześniej Pani wspomniała, nie był ostatnim miejscem Państwa pobytu. Kolejnym był Tarnów. Czy zaznaliście tam choć trochę spokoju?

Spokoju niewiele, za to grozy dużo. Pewnego dnia męża mojego zabrało gestapo. Też przeżycie straszne. Przyszli o świcie. Weszli i zaczęli rewizję całego domu. Mąż i ten komendant AK – na podłogę, twarzą do podłogi. Mąż chciał pić, ja mówię: *„Podam mu."* Nie, nie można. Więc ja chochlą mu wodę podałam – tak leżącemu na podłodze, bo nie mógł ani rąk, ani nóg wyciągnąć. Dałam pić, a oni rewidowali. Wszędzie z szaf wszystko wyrzucili na ziemię. A ja miałam 5 dolarów. Jak ktoś miał dolary, to śmierć za to. Za młoda byłam, nierozsądna i te pięć dolarów pod dziecko wepchałam, bo on spał. To było koło 4 rano. Wszędzie szukali, wszystko wyrzucili, ale dziecka nie ruszyli. A później sobie pomyślałam: *„Boże, gdyby znaleźli, to i mnie, i dziecko by rozstrzelali."* Wcześniej piekłam w piecu i ciasto nakryłam papierami i jak zobaczyli te papiery, to zaczęli strasznie grzebać – czy to nie dokumenty. Ja na szczęście nie wiedziałam, że tam były dokumenty, a były, bo przyszły z Londynu jakieś różne wiadomości, dokumentacja. Dopiero na drugi dzień gospodyni, która u tych właścicieli pracowała, pokazała mi, gdzie są dokumenty zamurowane. Takie od Sikorskiego były przesyłane – na szczęście nie znaleźli. Ale męża wyprowadzili. Widziałam, jak idzie tych dwóch – mąż i ten komendant.

W takich trudnych momentach zwracamy się często do Boga o wsparcie. Czy Pan Mieczysław był osobą wierzącą?

O, tak – wierzącą i praktykującą. Przypomniała mi się ciekawa historia. Gdy męża wzięło gestapo, to ja z takim trzyletnim synkiem chodziłam na spacery na taką górkę. Tam stała taka starsza pani z wnuczką i tak do mnie mówi:, *„Czemu pani taka młoda, a taka smutna?"* Ja mówię: *„Ja tutaj właściwie nikogo nie znam, a męża mi aresztowało gestapo."* A ona jakoś tak mówi: *„A czy pani modliła się kiedyś do św. Judy Tadeusza?"* Ja mówię: *„No, nie, ale poszczę, właśnie w tej intencji"*. A ona mówi: *„To proszę jutro tutaj przyjść, ja pani przyniosę nowennę do św. Judy Tadeusza. On jest od bardzo trudnych spraw"*. Niezbyt wierzyłam, ale poszłam na drugi dzień i dała mi taką starą już używaną książeczkę do św. Judy Tadeusza, którą mam do dzisiaj. Gdy mąż wrócił z więzienia, to mówię mu: *„Wiesz, dostałam nowennę – to św. Juda Tadeusz ciebie wyratował."* A on mówi: *„Wiesz co, nie wiem skąd, ale do celi więziennej ktoś też nam dostarczył tę nowennę i myśmy w więzieniu też odmawiali"*. Niesamowite, że w więzieniu, jak zaczęli dzielić więźniów, męża dali do tej grupy, która wychodzi. A mąż uważał, że na pewno idzie na rozstrzelanie.

Czy te trudy zakończyły się wraz z końcem wojny? Jak potoczyły się dalsze losy Państwa?

Z Tarnowa pojechaliśmy do Katowic. W szpitalu górniczym mąż legalnie do pracy się zgłosił. I to był czas końca pracy podziemnej mojego męża. Później zajął się już tylko chirurgią. Od 1946 r. mieszkaliśmy w Kłodzku. Mąż wygrał tam konkurs na ordynatora. Dostaliśmy mieszkanie z pełnym na początku wyżywieniem. No i mąż musiał objąć dyrekturę, czego nie chciał. Po pewnym czasie poszedł do księdza (to był szpital kościelny) i powiedział, że mu to przeszkadza, że jemu za dużo czasu zajmuje ta dyrektura i zrzeka się jej. No i tam byliśmy, w tym Kłodzku, 14lat!

A jaki był stosunek Pani męża do pracy, pacjentów?

To teraz może wyjdzie na chwalenie się, ale będąc w Kłodzku, a mąż jeszcze bardzo młody był, to nie bał się operować – operował wszystko – żołądki, struny (wola), rozczep podniebienia u dzieci. U niego uczył się późniejszy doktor Klaus, doktor Protochwil! Mąż miał bardzo dużo zabiegów – śledzionę operował, czego się zazwyczaj nie robi. I potrafił mieć po osiem operacji dziennie, trudnych zabiegów, a ponieważ był to szpital kościelny, to czasem się zdarzało, że zakonnica dzwoniła do mnie i mówiła: *„Proszę panią, proszę zabrać pana doktora do domu, bo już ma sine usta"* – czyli taki niedotleniony był, ale jeszcze coś robił…

Ostatni przystanek – Nysa. Jak wspomina Pani pobyt w tym mieście?

Mąż pracował w Nysie od 1960 r., ja dopiero zamieszkałam tu w 1961 r. Tutaj też dużo operował – pacjenci przyjeżdżali nawet z Kłodzka, bo pamiętali, że nikomu nie odmówił pomocy. Jeszcze w Nysie długo były spotkania dawnych partyzantów, trzeba było fałszować w życiorysie, gdzie pracował, z kim, jak, że pracował w podziemiach. To nie byłoby mile widziane, nie byłoby w ogóle widziane! To były takie dziwne, ciężkie czasy – zdobywanie jedzenia. Pewnego dnia nawet męża wzywano do Warszawy, do tego sądu lekarskiego, że dostał dwie kaczki (a wcale tych kaczek nie dostał nigdy, ale ktoś tak fałszywie doniósł – może z zazdrości czy co) no i taka rozprawa była, ale uniewinnili, na szczęście. Bardzo mi go brakuje, bo to i mąż i lekarz… Nie krępował się prosić specjalistów o pomoc. Żeby więcej takich było…

Bardzo dziękuję Pani za rozmowę. Uświadomiła mi ona, że nie zdajemy sobie sprawy, iż ludzie, którzy mieszkają obok nas – cisi, skromni, eleganccy – mogą być tak wielkimi ludźmi. Ludźmi, którzy są wierni swoim ideałom; ludźmi, którzy czynią wiele dobrego dla świata; ludźmi, którzy mają odwagę płynąć pod prąd. Takich jak Pan Mieczysław Rosyk.

A. J.

Od Redakcji:
Mieczysław ROSYK:
30 czerwca 1909 r. – 4 listopada 2002 r.

Maria ROSYK: 31 stycznia 1923 r. – 28 stycznia 2017 r.
Wywiad został przeprowadzony na przełomie lat 2014/15 i w takiej formie został zgłoszony w 2015 r. do konkursu literackiego „Płynąc pod prąd"